

OPERACIJSKI SUSTAVI

RAID

Ishod 5!
DISK

RAID

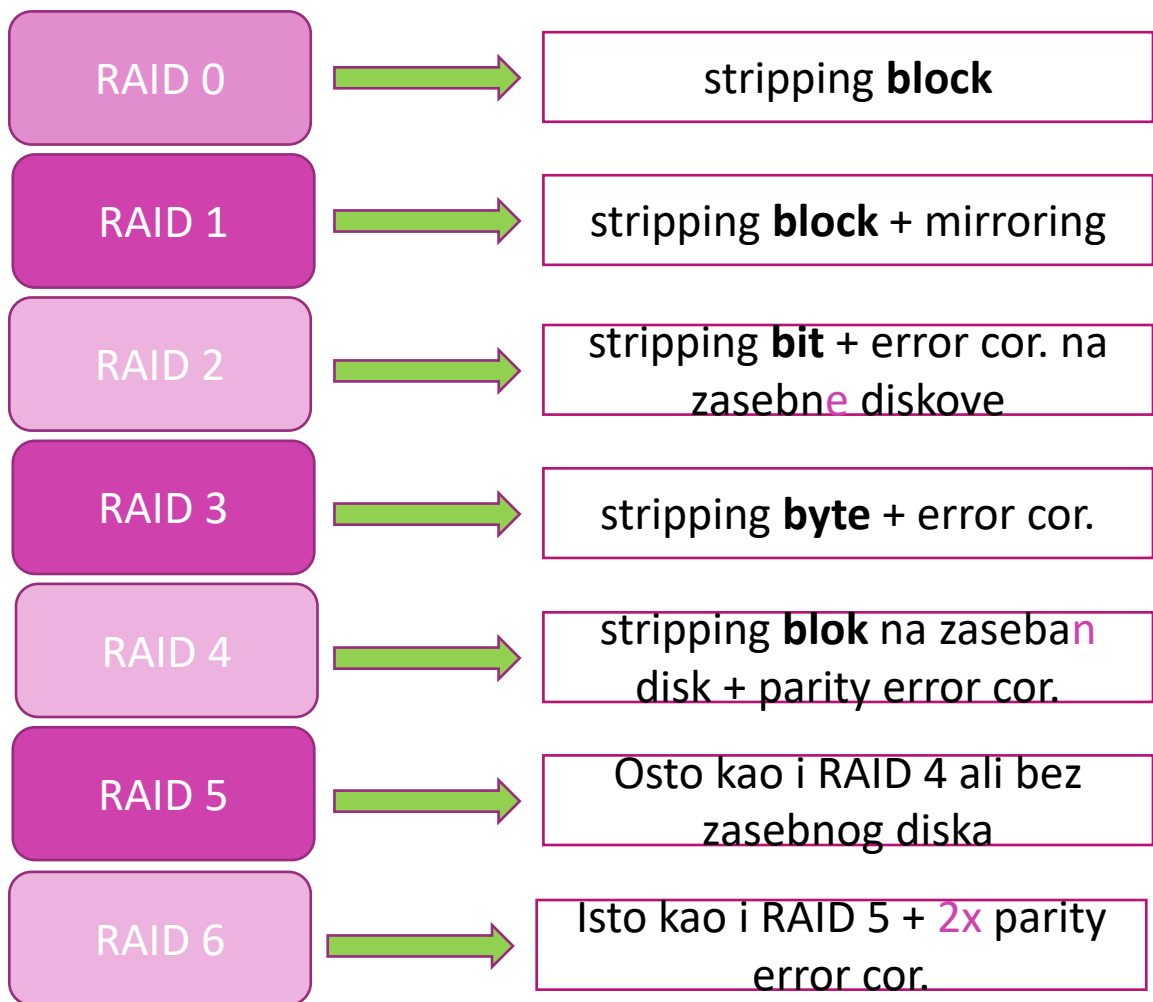
- Koriste se za redundantnu pohranu podataka (*disk failure*)
- Redundant Array of Inexpensive Disks
- Vidimo jedan (ili više) logičkih diskova (*virtual disk*)
- Imamo puno više fizičkih diskova
- U pravilu se koriste kod:
  - Poslužitelja – server
  - Pohrane podataka – NAS
  - Brze obrade podataka - HPC

Logički disk (byte) $\leq$ Fizički disk (byte)

RAID koncepti

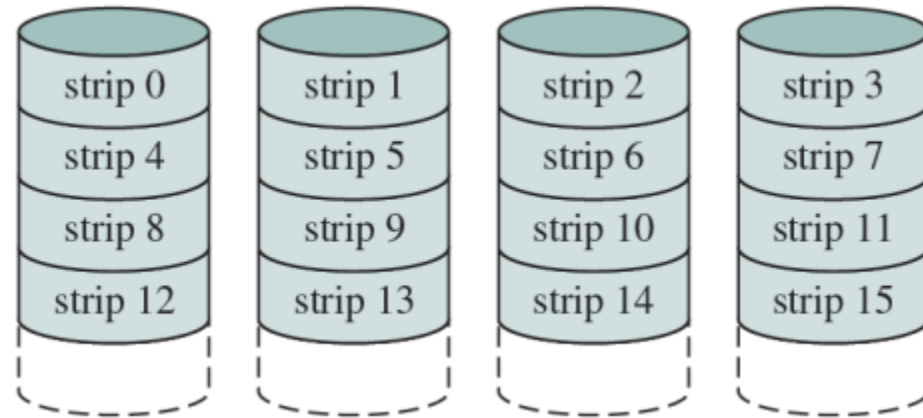
- **Striping**
  - Podaci se dijele/režu u blokove
- **Mirroring**
  - Stvaranje zrcalne kopije
- **Parity or Error Correction**
  - Korištenje algoritama za ispravljanje grešaka
  - Npr. Hamming code
- **Hardware or Software RAID**
  - Gdje se nalazi logika upravljanja sa podacima (na koji disk sad pišem?!)
    - Hardware – brzo i skupo
    - Software – sporo i jeftino

RAID Level (nivo)

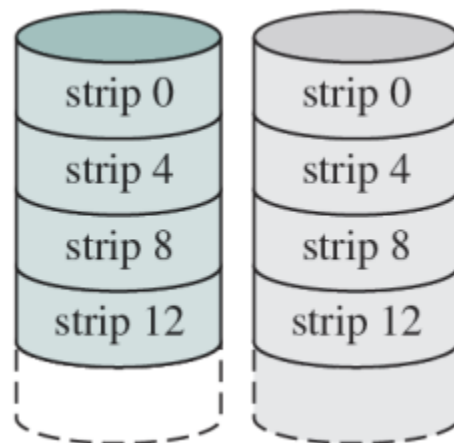
RAID 0

- Striping blokova
- Što ako „ode” jedan disk?
  - veliki stream podacima – bez ispravljanja grešaka

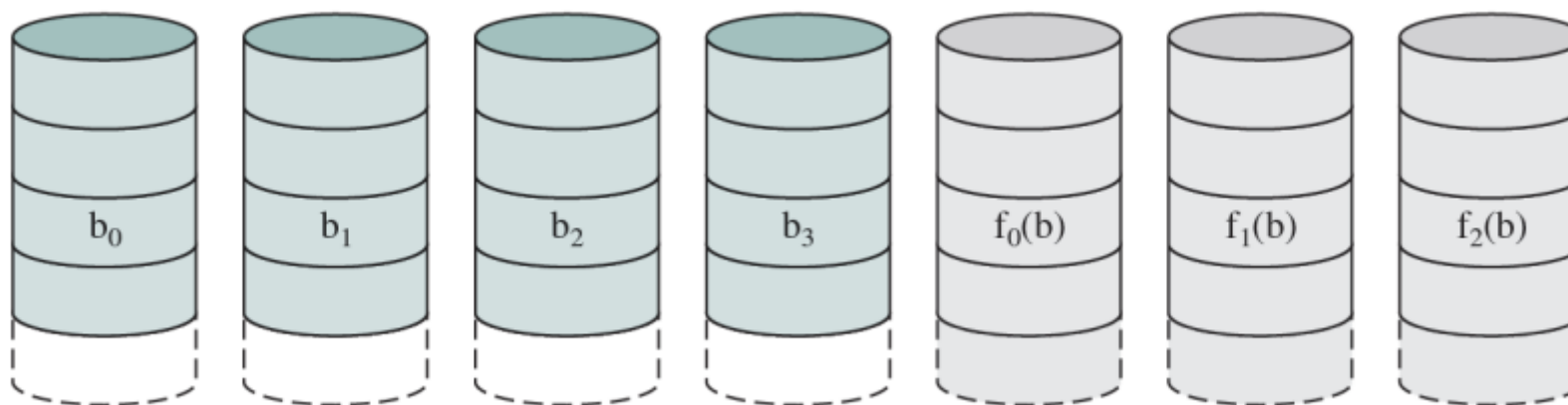
RAID 1

- Striping blokova + Mirroring
- Što ako „ode” jedan disk?
  - 😊
  - to koriste banke

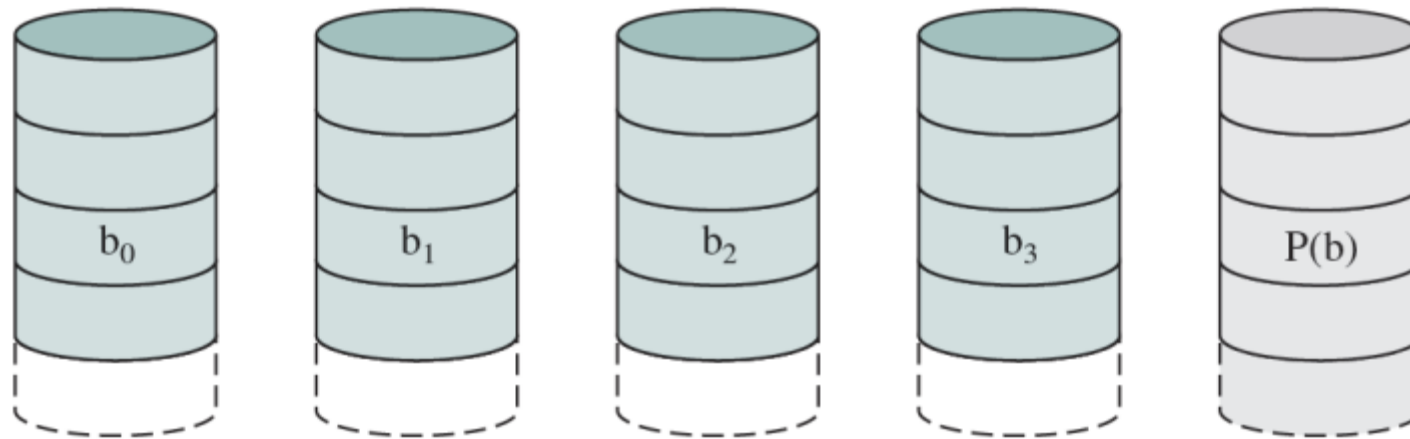
RAID 2

- Stripping **bitova**
- Hamming code (error corection) – na zasebne diskove
- Što ako „ode” jedan disk?

RAID 3

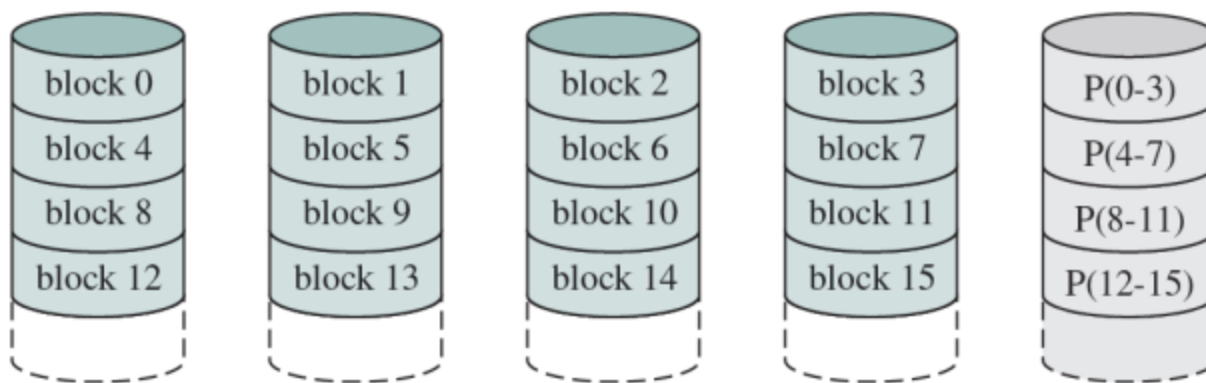
- Samo jedan disk za redundanciju
- Striping **byte** za redundanciju $P(b)$

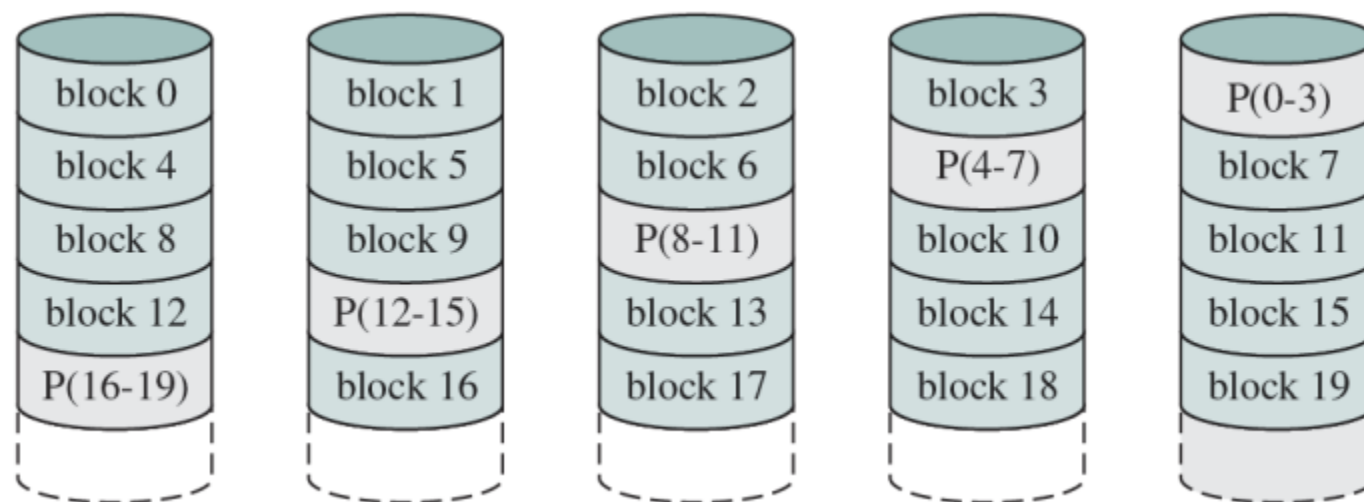
RAID 4

- Stripping **blokova**
- Bit **pariteti** se zapisuju na zaseban disk

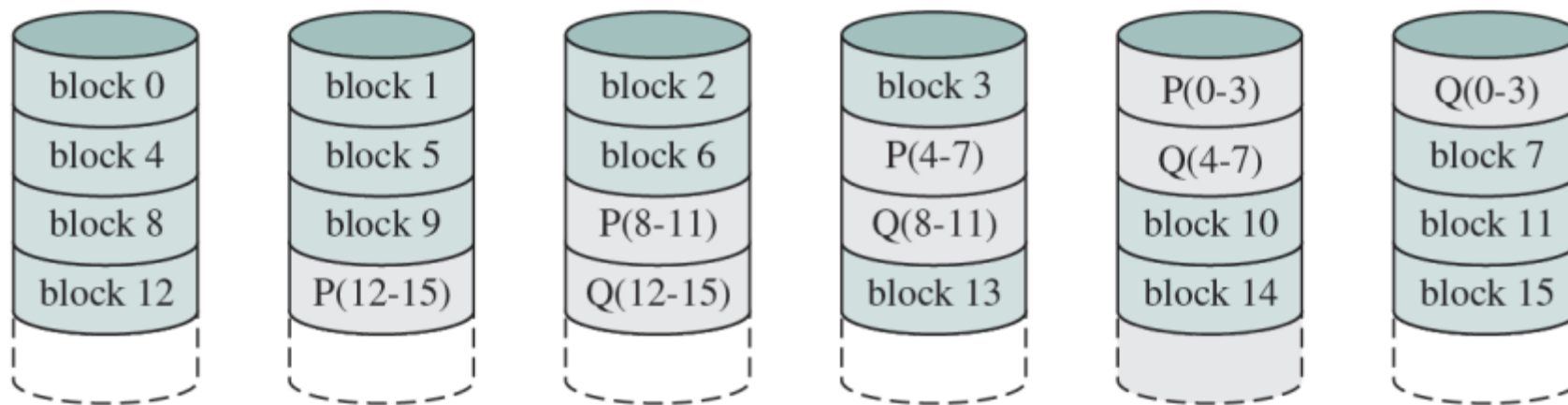
RAID 5

- Isto kao i RAID 4, ali bez zasebnog diska
  - Za sigurnu pohranu podataka
- Što ako „ode” jedan disk?
- Što ako „ode” još jedan disk?!

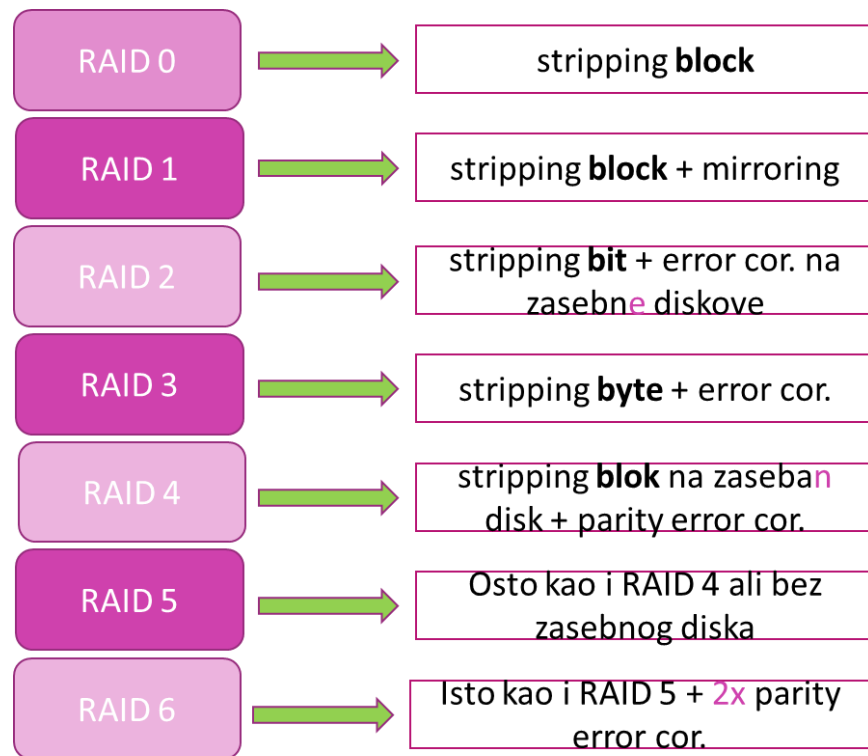

RAID 6

- Isto ako i RAID 5 ali računa dodatni paritet

Usporedba

Raid	Min.Disks	Storage Efficiency %	Cost	Read Performance	Write Performance	Write Penalty
0	2	100	Low	Very good for both random and sequential read.	Very good	No
1	2	50	High	Good, better than a single disk.	Good, slower than a single disk, as every write must be committed to all disks.	Moderate
3	3	$(n-1)*100/n$ Where n = number of disks	Moderate	Good for random reads and very good for sequential reads.	Poor to fair for small random writes, good for large, sequential writes.	High
4	3	$(n-1)*100/n$ Where n = number of disks	Moderate	Very good for random reads. Good to very good for sequential writes.	Poor to fair random writes, fair to good for sequential writes.	High
5	3	$(n-1)*100/n$ Where n = number of disks	Moderate	Very good for random reads. Good for sequential reads.	Fair for random writes, slower due to parity overhead, fair to good for sequential writes.	High
6	4	$(n-2)*100/n$ Where n = number of disks	Moderate but more than RAID 5	Very good for random reads. Good for sequential reads.	Good for small, random writes (has write penalty).	Very high
1+0 and 0+1	4	50	High	Very good.	Good	Moderate

U praksi...

BREAKDOWN OF COMMON RAID LEVELS

Hewlett Packard
Enterprise

RAID LEVEL	METHOD	HARDWARE / SOFTWARE	MINIMUM # OF DISKS	COMMON USAGE	PROS	CONS
JBOD	SPANNING		2	INCREASE CAPACITY	COST-EFFECTIVE STORAGE	NO PERFORMANCE OR SECURITY BENEFITS
0	STRIPING		2	HEAVY READ OPERATIONS	HIGH PERFORMANCE (SPEED)	DATA IS LOST IF ONE DISK FAILS
1	MIRRORING		2	STANDARD APP SERVERS	FAULT TOLERANCE, HIGH READ PERFORMANCE	LAG FOR WRITE OPS, REDUCED STORAGE (BY 1/2)
5	STRIPING & PARITY		3	NORMAL FILE STORAGE & APP SERVERS	SPEED + FAULT TOLERANCE	LAG FOR WRITE OPS, REDUCED STORAGE (BY 1/3)
6	STRIPING & DOUBLE PARITY		4	LARGE FILE STORAGE & APP SERVERS	EXTRA LEVEL OF REDUNDANCY, HIGH READ PERFORMANCE	LOW WRITE PERFORMANCE, REDUCED STORAGE (BY 2/5)
10 (1+0)	STRIPING & MIRRORING		4	HIGHLY UTILIZED DATABASE SERVERS	WRITE PERFORMANCE + STRONG FAULT TOLERANCE	REDUCED STORAGE (1/2), LIMITED SCALABILITY

What Happened to 2-4 and 6-9?

The RAID levels described above are the most common levels used in enterprise scenarios. The levels in between are highly specialized and only make sense in very specific scenarios.

Izvor: www.hp.com

Hamming code

Za one koji žele znati više

Hamming code

- Korištenje redundantnih bit-ova **R_x** (0,1)
  - Ako je paran broj binarnih „1” pišemo „0”
  - Ako je neparan broj binarnih „1” pišemo „1”
    - Primjer: 1011011 – neparno = „1”
    - Primjer: 1011010 – parno = „0”
- Početna informacija se povećava za dodatni broj bitova – **R_x**
  - **Koliko dodati redundantnih bitova r?**

$$2^r \geq m + r + 1$$

$$2^r \geq m + r + 1$$

Parity bits	Total bits	Data bits	Name	Rate
2	3	1	Hamming(3,1) (Triple repetition code)	$1/3 \approx 0.333$
3	7	4	Hamming(7,4)	$4/7 \approx 0.571$
4	15	11	Hamming(15,11)	$11/15 \approx 0.733$
5	31	26	Hamming(31,26)	$26/31 \approx 0.839$
6	63	57	Hamming(63,57)	$57/63 \approx 0.905$
7	127	120	Hamming(127,120)	$120/127 \approx 0.945$
8	255	247	Hamming(255,247)	$247/255 \approx 0.969$
...				
m	$n = 2^m - 1$	$k = 2^m - m - 1$	Hamming($2^m - 1, 2^m - m - 1$)	$(2^m - m - 1)/(2^m - 1)$

Na poruku od 8 bitova + dodaje se još 4 = 12
 Na poruku od 11 bitova + dodaje se još 4 = 15

Hamming algoritam

- Zapišite pozicije bitova počevši od 1 u binarnom obliku (001, 010, 011, 100, itd.).
- Svi položaji bita koji imaju potenciju broja 2 označeni su kao paritetni bitovi (1, 2, 4, 8, itd.).
- Svi ostali bitovi su označeni kao podatkovni bitovi.
- Originalna informacija: **I_x**
- Izračunajte paritete i upišite pod **R_x**

Mjesto:	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
				2 ³				2 ²		2 ¹	2 ⁰
Mjesto za 0 ili 1:	D11	D10	D9	D8	D7	D6	D5	D4	D3	D2	D1
	I7	I6	I5	R4	I4	I3	I2	R3	I1	R2	R1

Primjer 1 – kreiranje referentnog niza

- Informacija: 1011001
  - 7 bitova – 4 redundantna

Informacija	I7	I6	I5	I4	I3	I2	I1
	1	0	1	1	0	0	1

- Redundantni niz (7+4):

	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
				2^3				2^2		2^1	2^0
	D11	D10	D9	D8	D7	D6	D5	D4	D3	D2	D1
Ref.	1	0	1	R4	1	0	0	R3	1	R2	R1

Algoritam

- Svako polje raspisati u binarnom obliku
- R1 – izračunati paritet od mjesta koja imaju binarni broj „1” na zadnjem mjestu (**least significant bit**)
  - Mjesta: 1,3,5,7,9,11...
- R2 – izračunati paritet od drugog mjesta od kraja koja imaju „1”
  - Mjesta: 2,3,6,7,10,11...
- R3 - izračunati paritet od trećeg mjesta od kraja koja imaju „1”
  - Mjesta: 4, 5, 6, 7...
- R4 - izračunati paritet od četvrtog mjesta od kraja koja imaju „1”
  - Mjesta: 8,9,10,11...

Primjer 1 - Svako polje raspisati u binarnom obliku:

	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
				2^3				2^2		2^1	2^0
	D11	D10	D9	D8	D7	D6	D5	D4	D3	D2	D1
Ref.	1	0	1	R4	1	0	0	R3	1	R2	R1

11=1011, 10=1010...

	1011	1010	1001	1000	0111	0110	0101	0100	0011	0010	0001
	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
				2^3				2^2		2^1	2^0
	D11	D10	D9	D8	D7	D6	D5	D4	D3	D2	D1
Ref.	1	0	1	R4	1	0	0	R3	1	R2	R1

Primjer 1 – računanje pariteta R1

- R1 - binarni broj „1” na zadnjem mjestu

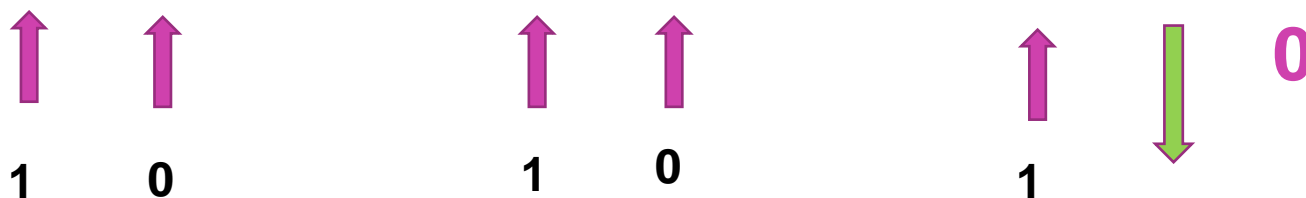
	1011	1010	1001	1000	0111	0110	0101	0100	0011	0010	0001
	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
				2^3				2^2		2^1	2^0
	D11	D10	D9	D8	D7	D6	D5	D4	D3	D2	D1
Ref.	1	0	1	R4	1	0	0	R3	1	R2	R1
	↑	↑	↑	↑	↑	↑	↑	↑	↑	↓	
	1	1	1	1	0	1	1				R1=0

Ako je paran broj binarnih „1” pišemo „0”
 Ako je neparan broj binarnih „1” pišemo „1”

Primjer 1 – računanje pariteta R2

- R2 - paritet od drugog mjesta od kraja koja imaju „1”

	1011	1010	1001	1000	0111	0110	0101	0100	0011	0010	0001
	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
				2 ³				2 ²		2 ¹	2 ⁰
	D11	D10	D9	D8	D7	D6	D5	D4	D3	D2	D1
Ref.	1	0	1	R4	1	0	0	R3	1	R2	R1

R2=1 (neparno)

Ako je paran broj binarnih „1” pišemo „0”
 Ako je neparan broj binarnih „1” pišemo „1”

Primjer 1 – računanje pariteta R3

- R3 - paritet od trećeg mjesta od kraja koja imaju „1”

	1011	1010	1001	1000	0111	0110	0101	0100	0011	0010	0001
	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
				2^3				2^2		2^1	2^0
	D11	D10	D9	D8	D7	D6	D5	D4	D3	D2	D1
Ref.	1	0	1	R4	1	0	0	R3	1	R2	R1
					↑	↑	↑	↓		1	0
					1	0	0	R3=1 (neparno)			

Ako je paran broj binarnih „1” pišemo „0”
 Ako je neparan broj binarnih „1” pišemo „1”

Primjer 1 – računanje pariteta R4

- R4 - paritet od četvrtog mjesta od kraja koja imaju „1”

	1011	1010	1001	1000	0111	0110	0101	0100	0011	0010	0001
	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
				2^3				2^2		2^1	2^0
	D11	D10	D9	D8	D7	D6	D5	D4	D3	D2	D1
Ref.	1	0	1	R4	1	0	0	R3	1	R2	R1

↑   ↑   ↑   ↓   1   1   0

1   0   1   **R4=0 (parno)**

Primjer 1 – Konačni niz - Hamming code

- Originalna informacija: 1011001
- Redundantni niz: 0110
- Referentni niz (ukupno): 10101001110

	1011	1010	1001	1000	0111	0110	0101	0100	0011	0010	0001
	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
				2^3				2^2		2^1	2^0
	D11	D10	D9	D8	D7	D6	D5	D4	D3	D2	D1
	1	0	1	R4	1	0	0	R3	1	R2	R1
Ref.	1	0	1	0	1	0	0	1	1	1	0

Primjer 1 – greška je u 6-tom bitu

- Originalna informacija: 10101001110
- Informacija sa greškom: 10101**1**01110

Ako je paran broj binarnih „1” pišemo „0”
 Ako je neparan broj binarnih „1” pišemo „1”

	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
Ref.	1011	1010	1001	1000	0111	0110	0101	0100	0011	0010	0001
	1	0	1	0	1	1	0	1	1	1	0

1,1,1,0,1,0 = 0

	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
Ref.	1011	1010	1001	1000	0111	0110	0101	0100	0011	0010	0001
	1	0	1	0	1	1	0	1	1	1	0

1,0,1,1,1,1 = 1

	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
Ref.	1011	1010	1001	1000	0111	0110	0101	0100	0011	0010	0001
	1	0	1	0	1	1	0	1	1	1	0

1,1,0,1 = 1

	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
Ref.	1011	1010	1001	1000	0111	0110	0101	0100	0011	0010	0001
	1	0	1	0	1	1	0	1	1	1	0

1,0,1,0 = 0

Greška je na mjestu:
 0110 = 6

Hvala na pažnji!

